

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903. Andra Kammaren. N:o 25.

Tisdagen den 10 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 3 innevarande mars.

§ 2.

Föredrogos de å kammarens bord hvilande motioner; och hänvisades därvid herr *C. H. P. Buréns* motion, n:o 155, till kammarens tillfälliga utskott n:o 1 och herr *M. F. Nyströms* motion, n:o 156, till Riksdagens särskilda utskott n:o 3.

§ 3.

Vidare föredrogos hvart för sig, men blefvo ånyo bordlagda, statsutskottets utlåtande n:o 10, lagutskottets memorial och utlåtande n:is 36 och 37 samt Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 8.

§ 4.

Ordet begärdes af herr von Schéele, som yttrade: Jag anhåller, att Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7 måtte till behandling upptagas sist bland de två gånger bordlagda ärendena, samt att detsamma därför måtte sättas sist på listan af dessa ärenden. Anledningen till att jag gjort denna vördsamma hemställan är att söka i en till mig framställd begäran af motiönären, herr Wavrinsky, som för närvarande befinner sig i Brüssel såsom medlem af det nu där samlade interparlamentariska fredsrådet, att jag ville söka föranstalta, att om möjligt honom måtte beredas tillfälle att närvara vid behandlingen af denna hans motion.

Denna hemställan blef af kammaren bifallen.

Andra Kammarens Prot. 1903. N:o 25.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

bevillningsutskottets memorial:

n:o 23, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande, n:o 21, i anledning af väckta motioner om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat; och

n:o 24, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets memorial, n:o 22, angående höjning af tullen å vissa slag af elektriska maskiner; samt

bankoutskottets memorial, n:o 4, om användande af bankovinsten för år 1902.

§ 6.

Ordet lämnades härefter på begäran till herr Hedin, som yttrade: Herr talman! Jag ber att få aflämna en motion i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om inrättandet af ett nytt stift. Anledningen är icke den, att jag vill förhindra denna propositions framgång, utan tvärtom önskar jag, att den nuvarande ecklesiastikministern måtte få den tillfredsställelsen att bringa denna fråga från Riksdagens bord. Jag önskar, men jag hoppas visst icke detta. Jag tror nämligen icke på dess framgång, alldenstund jag ser, att ett välbekant inkonstitutionellt inflytande — som i en likartad fråga, d. v. s. en fråga, som berörde både Riksdagen och kyrkomötet, spelade en så märklig roll för några år sedan — än en gång kommer att göra sig gällande.

Men emellertid, förutsatt att förslaget går igenom, får detta icke anses indirekt innebära något öfvergifvande af Riksdagens och särskildt Andra Kammarens lifliga önskan att ju förr dess hellre få en särskild läroverksstyrelse inom de särskilda stifteten. Denna önskan sammanfaller numera med kyrkomötets, då ju detta lifligt och eftertyckligt två gånger uttalat sig för särskild stiftsstyrelse. Någon synnerlig svårighet bör lösningen af den frågan icke medföra, och den är utan tvifvel ännu angelägnare än förr, så vidt man skall hoppas ett lyckligt genomförande af en reform af de allmänna läroverken, hvartill förslag ju utarbetats.

Men om så sker, om således verkligen konsistorierna bli befriade från all befattning med de allmänna läroverken, så komma dessa konsistoriers tjänstemän att bli befriade från en högst väsentlig del af sina nuvarande göromål. Detta torde väl, efter hvad jag hört gissas af en eller annan, som känner till förhållandena, vara detsamma som en befrielse från ungefär hälften af göromålen. Därför, när denna skilsmässa skett, när en särskild kyrklig stiftsstyrelse upprättats och en särskild läroverksstyrelse organiserats,

är tiden inne att för sådana nya ämbetsmän som den ifrågavarande konsistorienotarien och amanuensen bestämma den slutliga och definitiva lönen med hänsyn till befattningarna sådana de *då* äro, d. v. s. när de omfatta kanske blott hälften så många göromål som nu.

Därför och för att icke något hinder då skall möta att reglera den saken, föreslår jag, att aflöningsbeloppen nu, tills vidare och så länge ämbetena äro oförändrade, bli lika höga som i de öfriga stiftet i enlighet med Riksdagens beslut i fjol, men att de därefter, när göromålen blifvit inskränkta till blott en del af de nuvarande, regleras efter hvad som då kan anses lämpligt och behöfligt. Om Riksdagen då, några år härefter, tillika besluter, att de, som varit uppförda på extra stat såsom notarier och amanuenser, få i och för eventuell pensionsrätt räkna sig till godo de år, som de blott åtnjutit lön på extra stat, har ingen den ringaste olägenhet däraf. Detta är syftet med min motion.

På samma gång, herr talman, skall jag anhålla att få aflämnas den bilaga till min motion om kommunalisering af vissa gemensamma kommunala intressen, som jag, då jag väckte motionen, förutsade att jag skulle komma med. Den innehåller naturligtvis icke någon ändring i eller något tillägg till motionen i fråga, utan blott den mera utförliga och mera speciella motivering, som jag då icke var i tillfälle att lämna.

Jag anhåller således, att kammaren täcktes tillåta, att denna motivering får tryckas och sedermera öfverlämnas till lagutskottet. Då som sagdt det naturligtvis icke är fråga om annat än motiveeringen, torde kammaren behaga tillåta, att densamma omedelbart öfversändes till tryckeriet.

Härefter aflämnade herr Hedin en motion, n:o 157, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om inrättandet af ett nytt stift m. m., och en bilaga till hans motion, n:o 98, om kommunalisering af vissa företag och inrättningar af intresse för kommunen i dess helhet.

Denna motion och bilaga blefvo på begäran bordlagda.

Vidare afgåfvos nya motioner, nämligen af:

herr *P. P. Waldenström m. fl.*:

n:o 158, om skrifvelse till Konungen angående förbud mot utskänkning af öl å lägerplatser m. m.; och

n:o 159, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning af maltdrycker;

herr *E. Beckman*, n:o 160, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäkringsinspektionens organisation och verksamhet m. m.; samt

herr *C. A. J. Fagerlund m. fl.*, n:o 161, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande af ett nytt stift m. m.

Jämväl dessa motioner bordlades.

§ 7.

Häruppå begärdes ordet af herr Waldenström, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Det är min afsikt att hos kammaren anhålla att få till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet framställa några spörsmål.

Den nöd, som i norra Sverige framkallades af fjolårets missväxt, har, såsom vi veta, förorsakat oro öfver hela landet och väckt uppmärksamhet vida öfver Sveriges gränser. Särskildt har intresset för att understödja våra lidande landsmän varit lifligt i Amerika, framför allt bland svenskarne där. Dessa ha också gjort mycket vackra insamlingar, och särskildt ha de kyrkliga samfundet utmärkt sig i det afseendet. Augustanasynodens församlingar ha således genom sin hit sände representant, presidenten för Augustano College i Rock Island, d:r Gustav Andreen, till centrala nödhjälpskommittén aflämnat ungefär 41,000 kr. Till mig har från ett annat samfund, missionsvännerna, blifvit skickadt, jag vet ej för ögonblicket huru mycket öfver 40,000 kr., men jag tänker, att beloppet kommer att uppgå till 42- å 43,000 kr. Af dem har jag sändt till landshöfding Bergström och den centrala nödhjälpskommittén en del, men det mesta ligger tills vidare kvar i bank. Mina vänner ha nämligen yrkat på, att jag själf skulle genom personliga vänner, som jag har däruppe, utdela dessa medel på sidan af myndigheterna, men det är ett ansvar, som jag ej vill åtaga mig. Jag väntar därför order från Chicago, huru jag skall bete mig med deras penningar.

Men äfven angloamerikanarne intressera sig för denna nöd, och herrarne veta, att det finnes tidningar i Amerika, som sändt särskilda korrespondenter till de norra trakterna för att undersöka tillståndet. Äfvenså ha dessa tidningar själfva utlagt listor i och för teckning af bidrag, och tidningen Chicago Daily News, hvars korrespondents artiklar delvis offentliggjorts i åtskilliga svenska tidningar, har själf tecknat på sin egen lista 1,000 dollars.

På samma gång som man måste glädja sig öfver detta och tacksamt mottaga det, som gifves, har saken äfven en annan sida, som är af mycket allvarlig beskaffenhet. Dessa amerikanska korrespondenter ha nämligen skildrat förhållandena på ett sätt, som måste vara i hög grad nedsättande för vårt land, hvarhålst man läser och sätter tro till deras skildringar.

Korrespondenten för Chicago Daily News telegraferade — jag lämnar därhän, huru mycket af telegrammen som han verkligent telegraferat, och huru mycket däraf som är hemmagjordt i Chicago

— att han sammanträffat med svenska regeringens »speciella kommissionär», som »på statens bekostnad» rest dit upp för att taga reda på nöden, och att han blifvit i tillfälle att läsa dennes »officiella rapport». Han har också i sin tidning »ordagrants» återgifvit den och meddelat, att enligt densamma »fullt 7,000,000 dollars troligen komma att behöfvas för att rädda befolkningen från en beklagansvärd förminskning genom svält». I denna summa inginge dock icke hvad som behöfdes till foder för kreaturen under vintern eller till utsäde på våren. I samma riktning fortgår sedan hela artikeln.

När jag hade fått den svenska chicagotidningen, hvori denna artikel var införd, så vände jag mig genast till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, och han förklarade, hvad jag redan förut visste, att ingen särskild kommissionär varit ditskickad, att följaktligen ingen sådan rapport existerade. Regeringen får sina rapporter dagligen från vederbörande myndigheter. Alltsammans var alltså en ren dikt. Jag hemställde då till herr statsrådet, att han skulle telegrafera en dementi till Chicago. Men detta sade han sig icke kunna göra, därför att det var omöjligt att vederlägga alla sensationstelegram i den utländska pressen. För öfrigt kunde jag ju icke förete originalartikeln i Chicago Daily News, utan endast en svensk öfversättning däraf. Följden var, att jag själf telegraferade till den svenska tidningen, att Daily News artikel var ren dikt. Sedan fick jag bref från dess redaktör, att det skulle göra ett mycket ledsamt intryck i Amerika, om ett sådant telegram blefve offentliggjordt. Och därvid blef det.

Det här är emellertid icke det värsta. Samme korrespondent skriver på ett annat ställe: »Många af de små barnen gå dagligen tio mil till skolan, klädda i tunna och trasiga bomullskläder. — Många familjer äta kadaver efter hästar, som dött af hunger, andra äta det foder, som är afsedt för kreaturen. — Dessa olyckliga människor, som i vanliga fall äro välmående jordbrukare, förtärde, som om de varit hungriga hundar, de smulor af hårdt bröd och frusen ost, hvilka de kunde påträffa i min släde.» Vidare säger han: »I trakten af Gellivare och Kiruuna äro lapparne i en synnerligen svår belägenhet. Hungern påskyndar utplånandet af denna hastigt försvinnande ras. I byn Jukkasjärvi äro 300 lappar döende af svält. De äro vana att lefva å mager kost och vana vid att svälta, men deras motståndskraft mot hungern är i närvarande kris icke stor nog. Man ser dem i deras kåtor dag efter dag ligga omgjordade med det vanliga svältbältet, som de tilldraga allt mer och mer hvarje natt, i den mån de blifva magrare, till dess de tyna bort och dö.»

Herrarne kunna finna, att sådana skildringar äro på ett beklagligt sätt nedsättande för vårt land. En bekräftelse på detta finner jag också i svensk-amerikanska Chicagotidningen Gamla och Nya Hemlandet af onsdagen den 11 februari 1903. Det heter där,

sedan dessa skildringar först blifvit berörda: »Hvarför har ingen riksdagsman från Norrland, ingen af folkets ställföreträdare, hvilka måste äga kännedom om den verkliga ställningen, väckt, strax efter riksdagens öppnande, motion om statsanslag till skyndsamt lindrande af nöden? *Männe det skulle vara för svenska Riksdagen hedrande, därest en dylik motion först väcktes i Förenta Staternas kongress* eller i någon af de enskilda staterna, såsom skett i Minnesota?» I sammanhang härmed torde böra nämnas, att svensk-norske vice konsuln Lindgren i Chicago lär hafva väckt en motion i Chicagos stadsfullmäktige om, att Chicago stad skulle skynda till hjälp. Jag kan icke svara för sanningen af denna notis, men jag har sett den.

Vidare säges i tidningen Gamla och Nya Hemlandet: »Att en handlingskraftig regering kan sända skyndsamt hjälp till hungrande människor, äfven om dessa äro långt borta boende utlänningar, det har vårt lands regering visat, senast å Cuba och å St Martinique. — — — Statens behof äro många, olikartade och viktiga, men det *bland dem alla förnämsta behofvet är, att statens ära och inbyggarnes lif och hälsa räddas.*»

Sedan fäster Hemlandet sin uppmärksamhet vid den svenska tidningspressen, mot hvilken den också utkastar mycket grava beskyllningar, i det den säger, att man »bland de svenska tidningarnas långa och välskrifna artiklar rörande Humbert-svindlerierna i Paris, hofskandalen i Sachsen, kröningshögtidligheterna i Indien fåfängt söker efter en enda liten underrättelse om nöden i de svenska hungerdistrikten».

Herrarne torde förstå, att den svenske redaktören af Gamla och Nya Hemlandet är i sin fulla rätt, när han framkastar sådana beskyllningar mot regering, riksdag och tidningspress, emedan han tror på sanningen af de skildringar, som han läst i de amerikanska tidningarna.

Jag har skrivit till Amerika och framhållit det oriktiga i skildringarna, men man har hellre trott dessa tidningsmän, som ju ha varit på platsen, hvilket jag icke varit. Och man har svarat: »De äro hederligt folk, de ha gjort allt af hjärtats välmening och ha visst icke sökt att skada.» Ja, må så vara. Deras skildringar äro icke mer sanna för det. För öfrigt är det min lifliga öfvertygelse, att de spunnit ihop sina dikter för att göra reklam för sina egna tidningar. Detta har jag också skrivit och sagt mina vänner, men de ha icke velat höra på det örat.

För hvar och en, som i likhet med Salomo förstår, att »godt rykte är bättre än silfver och guld», måste sådant där kännas ganska kränkande. Hvad som emellertid närmast föranledt mig till de spörsmål, som jag tänker framställa, är en artikel i Stockholms Dagblad här om dagen om nöden i Norrland, däri det berättas, att en kommitté i Amerika telegraferat till centrala nödhjälpskommittén här för att få veta, huru mycket som ytterligare behöfdes för

nödens afhjälpande, och att den senare telegrafiskt svarat, att det behöfdes en half million kronor.

Att centrala nödhjälpskommittén tacksamt tager emot medel, som frivilligt skickas, kan icke vara annat än rätt. Däremot måste det ogillas, att den uppträder så, som om hela nöden där uppe hvilade på dess skuldror, samt framträder för att begära allmosor från Amerika i stället för att vända sig till svenska regeringen och förklara: »Det och det behöfves; var så god och framlägg en proposition till Riksdagen med begäran om ett anslag på 500,000 kronor.»

Herrarne förstå, hvilket intryck det skall göra både på den amerikanska tidningspressen och den amerikanska nationen, när en kommitté, som ju har en viss regeringsofficiell karaktär, vänder sig dit för att erhålla en half million kronor som hjälp. Skall man icke i Amerika fråga: »Har icke Sverige en regering? Har icke Sverige en riksdag? Skola de behöfva vända sig ända hit för att få dessa allmosor?»

Så glädjande man än kan säga att den oss bevisade storartade hjälpsamheten är, så kränkande är det att tänka på, hvilka verkningarna skola blifva af detta — för att icke tala om, hvad verkan skall blifva, då det blir bekant — och det *måste* blifva bekant — att de skildringar, som uppväckt denna hjälpsamhet, varit i *bästa fall* öfverdrifna och i *de flesta fall* rena dikter.

Det är med anledning däraf, som jag anser det vara af nöden, att vederbörande statsråd får tillfälle att göra ett uttalande angående de åtgärder, som af regeringen blifvit vidtagna — ett uttalande, som kan höras öfver hela landet, ja öfver allt, hvarest man intresserar sig för vårt land.

Det är af dessa skäl, som jag ber att få framställa följande spörsmål till herr statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet:

1. Hvilka åtgärder har Kungl. Maj:t vidtagit för att lindra den nöd i norra Sverige, som vållats af fjolårets missväxt?
2. Anser regeringen, att de vidtagna åtgärderna göra till fyllest?
3. Om så icke är, anser då regeringen, att det lärer till heder och gagn för vårt land, att man genom centrala nödhjälpskommittén, som ju har en officiell karaktär, vädjar till ett främmande folk för att få allmosor i stället för att genom en kungl. proposition för Riksdagen framlägga behovet och äska anslag till dess afhjälpande?
4. Har för öfrigt herr statsrådet sig något bekant om sanningen eller osanningen af de berättelser, man läst, angående vissa större arbetsgifvares sätt att begagna sig af den rådande nöden till att nedpressa arbetsprisen till den grad, att det blifvit för de nödställda omöjligt att antaga eller hålla ut med dem erbjudet arbete?

Den af herr Waldenström sålunda framställda anhållan blef på begäran bordlagd.

§ 8.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 23, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om vissa ändringar i förordningen angående bevilning af fast egendom samt af inkomst den 3 december 1897.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *J. E. Ericsson* i Ahlberga under 3 dagar fr. o. m. d. 11 mars och
» *A. Henricson* » 2 » » 11 »

§ 10.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,3 e. m.

In fidem:

Herman Palmgren.